

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כט עמוד א

①

לחספניתא, וחילופא סכנתא. חלא לסיבורי ומוניני לתעניתא, וחילופא סכנתא. תחלי וסיבורא סכנתא, אישתא וסיבורא סכנתא, כאיב עינא וסיבורי סכנתא. שני לדג דם, שני לדם דג, שלישי לו סכנתא. ת"ר: המקיז דם לא יאכל חגב"ש, לא חלב ולא גבינה ולא בצלים ולא שחלים. אם אכל, אמר אביי: נייתי רביעתא דחלא ורביעתא דחמרא ונערבבינהו בהדי הדדי ונישתי, וכי מפנה - לא מפנה אלא למזרחה של עיר, משום דקשה ריחא. א"ר יהושע בן לוי: מעלין אונקלי בשבת. מאי אונקלי? אמר רבי אבא: איסתומכא דליבא. מאי אסתומכא? מייתי כמונא כרוינא, וניניא, ואגדנא, וציתרי, ואבדתא, לליבא - בחמרא, וסימנך: אנין ישמח לבב אנוש; לרוחא - במיא, וסימנך: גברון אלהים מרחפת על פני המים; לכודא - בשיכרא, וסימנך: גכדה על שכמה. רב אתא בריה דרבא שחיק להו לכולהו בהדי הדדי, ושקיל ליה מלא חמש אצבעתיה ושתי ליה. רב אשי שחיק כל חד וחד לחודיה, ושקיל מלא אצבעיה רבתי ומלא אצבעיה זוטרתה. אמר רב פפא: אנא עבדי לכל הני ולא איתסאי, עד דאמר לי ההוא טייעא: אייתי כוזא חדתא ומלייה מיא, ורמי ביה תרוודא דדובשא דתלי לה בי כוכבי ולמחר אישתי, עבדי הכי ואיתסאי. תנו רבנן: ששה דברים מרפאין את החולה מחליו ורפואתן רפואה, ואלו הן: כרוב, ותרדין, ומי סיסין יבישה, וקיבת, והרת, ויותרת הכבד. יש אומרים: אף דגים קטנים; ולא עוד, אלא שדגים קטנים מפרין ומרבין כל גופו של אדם עשרה דברים מחזירין את החולה לחליו וחליו קשה, אלו הן: האוכל בשר שור, שומן, בשר צלי, בשר ציפרים, וכיצה צלוייה, ושחלים, ותגלחת, ומרחץ, וגבינה, וכבד. ולי"א: אף אגוזים. ולי"א: אף קשואין. תנא דבי רבי ישמעאל: למה נקרא שמן קשואין? מפני שהן קשין לכל גופו של אדם כחרבות.

ואין מסתפרין מהן בכל מקום. ת"ר: ישראל המסתפר מעובד כוכבים רואה במראה, ועובד כוכבים המסתפר מישראל, כיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו. אמר מר: ישראל המסתפר מעובד כוכבים רואה במראה. היכי דמי? אי ברשות הרבים, ל"ל מראה? ואי ברשות היחיד, כי רואה מאי הוי? לעולם ברה"י, וכיון דאיכא מראה - מתחזי כאדם חשוב. רב חנא בר ביזנא הוה מסתפר מעובד כוכבים בשבילי דנהרדעא, א"ל: חנא, חנא, יאי קועיך לזוגא! אמר: תיתי לי דעברי אדר"מ. ואדרבנן לא עבר? אימר דאמור רבנן - ברה"ר, ברה"י מי אמור? והוא סבר: שבילי דנהרדעא כיון דשכיחי רבים כרה"ר דמו.

ועובד כוכבים המסתפר מישראל, כיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו. וכמה? אמר רב מלכיה אמר רב אדא בר אבהו: שלושה אצבעות לכל רוח ורוח. אמר רב חנינא בריה דרב איקא: שפוד, שפחות, וגומות - רב מלכיו; בלורית, אפר מקלה, וגבינה - רב מלכיה. אמר רב פפא: מתני' ומתניתא רב מלכיה, שמעתתא רב מלכיו, וסימנא: מתניתא מלכתא. מאי בנייהו? איכא בנייהו שפחות.

בית הבחירה (מאירי) מסכת מועד קטן דף יד עמוד א

2

הבא ממדינת הים וכו' כמו שפירשנו בענין גלוח וכן המנודה שהמנודה אסור בתכבוסת וכן הנשאל לחכם כגון שנשבע שלא לכבס הכל כדרך שפירשנו בגלוח ומטפחות הידים ר"ל אותן שמנגבין בהם את הידים בשעת אכילה ומטפחות הספרים פי' אותם שהספר מניח על כתפו של מתגלח לקבל השער וכשהוא מגלח במועד אלו שהותר לו לגלחן רשאי הוא לכבסה מפני שנתלכלכה מערב יום טוב על ידי המתגלחים ויש גורסין מטפחות סופרים והוא שהיו פורסין סדינים של צמר על הספסלים להניח שם קונדריסיהן שלא ימחק הכתב מהם והם מתלכלכין תמיד על ידי השמן ששונין לאורו בלילה ועל דרך זה אמרו בתלמוד המערב מטפחות סופרים אין מכבסין אותם במי גלים מפני הכבוד אבל מכבסין אותם בנתר ובבורית הרי שהיה צריך להם לכבסם בדברים המעבירים את הכתם וכן יש גורסין מטפחות ספרים כלומר מטפחות שגוללין בהם את הספרים וידי אדם ממשמשות בהן בכל שעה.

ומטפחות הספג והיא מטפחת שהאדם מתעטף בה כשהוא יוצא מבית המרחץ לספוג המים שעל בשרו ולנגב את בשרו והוא מתלכלך תמיד ואדם צריך לכבסו אע"פ שנתכבס מערב יום טוב וכן כלם ופי' בגמ' בכל אלו אפי' היו של צמר שאלו של פשתן לא סוף דבר באלו אלא אף כל כלי פשתן מותר לכבסן במועד.

זבין וזבות גדות ויולדות בגדיהן מתלכלכין תמיד ומותרין לכבסן וכל שכן אם הן צריכין להן להחליפם בספירת שבעה נקיים כגון זב וזבה בזמן שהיו נוהגין כדין נדה דאורייתא או נדה ויולדת בזמן הזה.

וכל העולין מטומאה לטהרה פי' אותם שהטעינתם תורה כבוס בגדים בטהרתם כגון מצורע וטמא מת ופי' בגמ' שבכלך אם היה פנאי מערב יום טוב לגלח ולא גלחו אסורין לגלח חוץ מהנזיר והמצורע שאע"פ שהיה להם פנאי לגלח ולא גלחו מותרין כמו שיתבאר בגמרא זהו ביאור המשנה וכלה הלכה פסוקה היא אלא שיש בקצת ענינים שבה תנאים כמו שיתבאר ודברי' שנכנסו תחת משנה זו בגמרא אלו הן:

אנשי משמר ואנשי מעמד אסורין לספר ולכבס בתוך שבעה שלהם ועקר איסורם כדי שלא יכנסו לתוך משמרתם כשהן מנוולים ומ"מ הקלו להם להסתפר בחמשי מפני כבוד השבת וכל שכן בששי אלא שלא היו נוהגין לספר בששי מפני הטורח והותר להם מה שלא הותר כן לשום אדם בחולו של מועד ונראה לי טעם בדבר מפני שהמשמר זמנו קבוע לעולם ליכנס במוצאי שבת ואין הדבר מצוי להשתות עצמו לתוך משמרתו אחר שצריך לשהות במשמרתו ממוצאי שבת עד חמשי אבל בשאר הנזכרים שמא יזדמן חמשי יום ראשון לחול המועד או סמוך לו ומתוך שאין שהייתו מרובה נוח לו לשהות עצמו ומתוך כך הוא נאסר בכל וי"מ בה טעם אחר לומר שבאנשי משמר לא נאסרה להם מלאכה כלל ולא נאסר הגלוח להם אלא מקנס גמור שמא יכנסו למשמרתם מנוולים אבל חול המועד יש שם איסור מלאכה ואע"פ שעקר האיסור בגלוח וכבוס מתורת קנס מ"מ הואיל ונאסרו נעשו כשאר מלאכות האסורות בו שאין חמשי מתירתן ויראה לי גם כן שאף אחד שבמשמר שנאנס אונס הידוע כגון אלו הנזכרים במשנתנו שמתר להסתפר וכבר ביארנו ענין משמר ומעמד במסכת תענית:

מי שהיה טריד מערב יום טוב בעסקי ממון בדבר ששעתו עוברת לו ולא ספר מערב יום טוב מתוך טרדתו כגון שאבדה לו אבדה וטרח לחזור אחריה הואיל ואין אונס זה ניכר לכל אסור לספר במועד ומ"מ מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו במועד שהרי אף אם כבסו מערב יום טוב צריך הוא לחזור ולכבסה מצד הזיעה ומתוך כך אפי' לא כבסה מערב יום טוב רשאי הוא לכבסה במועד אע"פ שאין אונס שלו נראה וניכר לכל מ"מ ניכר הוא לכל שאזורו מוכיח עליו ר"ל שמי שאינו לובש חלוק מהדק את אזורו כדי להדביק את הבגד לבשרו מתוך שחסר חמו והכל מכירין באנסו הא מ"מ אם היו לו שתיים אסור שהיה לו לכבס שתיהן מערב יום טוב.

עיר שלא היה שם אלא ספר אחד ונאנס אותו הספר ולא יכול לספר מערב יום טוב אם היה אונס הניכר להדיא כגון שקפץ עליו חולי או כיצא בזה מותרין לספר [בין הוא מותר לספר ואנשי העיר להסתפר] אבל אם מחמת אונס שאינו נכר להדיא כגון שנאבדה לספר אבדה וטרח הספר אחריה וכיצא בזה אע"פ שכל העם יודעין את האונס מחמת שבאו שם להסתפר ולא מצאוהו וחקרו על ענינו זו היא שנשאלה בסוגיא זו ונשארה בתיקו ומתוך כך פסקו בה רוב פוסקים לחומרא ואסור להסתפר ומ"מ יש פוסקין בה להקל כדין כל ספק סופרים:

מה שאמרו במשנה על הבא ממדינת הים שמתר לגלח אין הדברים אמורים על דרך מוחלט אלא סוף הדברים בענין זה כך הוא כל שיצא ממקום שבארץ ישראל למקום אחר שבא דרך הים או מחוצה לארץ לארץ דרך הים וכל שכן מחוצה לארץ לארץ וחזר לו ולא הגיע למקום שאפשר לו להסתפר עד המועד הואיל ויצא ברשות מותר לספר אפי' היתה יציאתו מתחלה שלא לשום צורך אלא לשוט

שו"ת הרשב"א חלק ג סימן רעה

3

ולענין חולה שנתרפא במועד שאמרת אם מותר לגלח במועד מפני שלא היה יכול לגלח קודם המועד לפי שאמרו שהגלוח קשה לחולה ומחזירו לחליו.

מסתברא לי שאסור לגלח שא"כ ליתנייה בהדי הנך דמתני' מאלו מגלחין ובהדיא אמרו בגמ' הא שאר כל אדם אסורין. ועוד נ"ל ראייה שלא כל מי שלא היה יכול לגלח קודם המועד מותר כאותן השנוין במשנתנו מדאמרין התם קטן שנולד במועד מותר לגלח שאין לך יוצא מן האסורין גדול מזה למימר משום דהא דיוצא מבית האסורין דוקא הוא שבאין להתיר ומשום דבכלל השנויין במשנתנו הוא זה הא משום שלא היה יכול לגלח קודם המועד לא.

ב"ח אורח חיים סימן תקלד

9

א אין מכבסין במועד וכו' עד ומטפחות הספרים שנותנין עליהן כשמסתפרין. פירוש שצריך להסתפר לכל אותם שהתירו חכמים ובירושלמי (פ"ג ה"ב) קאמר עלה מכבסין אותם מפני הכבוד ופירשו התוספות (יח ב ד"ה הספרים) מפני כבוד המסתפרים שנותנין אותם בפניהם ואין כבוד להם במטונפים:

ויש גורסין הספרים. ואיירי בספרי הקודש דמכבסין אותן בימי הרגלים מפני כבוד הרגל:

ב וכל כלי פשתן מותרין לכבסן. מימרא דרבי יוחנן שם וכתב הרא"ש עלה והאידינא נהגו בהן איסור ואין ספק דלא קאי אלא אכלי פשתן ונהגו כן משום דמהר"ם פסק דכלי פשתן נמי אסור כאבוי ורבא דפליגי ארבי יוחנן כדמוכח בסוגיא (דף י"ח א) אבל בגדי קטנים נהגו בהם היתר בכל מקום ובכל זמן דלא אשכחן מאן דפליגי אמה שכתוב בירושלמי דבגדי קטנים דינן כמי שאין לו אלא חלוק אחד דמותר לכבסו ואינו ענין לכלי פשתן גם לשון רבינו משמע הכי ואינו יודע למה נסתפק ב"י בדברי הרא"ש ורבינו אי קאי גם אבגדי קטנים וכן נראה מדברי ה"ר ירוחם כמ"ש ב"י גופיה ופשוט הוא:

ג ומי שאין לו אלא חלוק אחד וכו'. מימרא דרבי יוחנן שם:

ומ"ש ובסמ"ק אסר אלא אם כן אזורו מוכיח עליו. הכי איתא בגמרא בריש פרק אלו מגלחין (דף י"ד א) ובפרק כל הבשר (חולין דף ק"ח א):

ומ"ש וה"ר פרץ הוסיף לאסור וכו'. הקשה הבי"ד מאי הוסיף הלא להסמ"ק נמי כשאין אזורו מוכיח עליו אסור כמו שכתב לשם להדיא בפנים אבל אין אזורו מוכיח עליו אסור ותירץ דהסמ"ק מפרש כפירוש רש"י בפרק אלו מגלחין דאזורו מוכיח עליו פירוש דכשפושט חלוקו ומתעטף במקטרינו וחוגרו באזורו ועומד ומכבס החלוק נודע לכל שאין לו אלא חלוק אחד דלפי זה לא התירו אלא לכבסו בעצמו אבל על ידי אחר אי נמי מכבסו בעצמו אלא שהוא לבוש חלוק שאלו בשעת הכיבוס אסור כיון דאין שם אזורו מוכיח עליו אבל ה"ר פרץ מפרש אזורו מוכיח עליו כדפירש רש"י בפרק כל הבשר דכשמכבס החלוק עם אזורו שהוא קבוע בו מוכיח שאין לו אלא חלוק אחד דאם היה לבוש חלוק אחר היה נוטל האזור מזה וקובעו בזה שהוא לבוש דלפי זה אפילו מכבסו על ידי אחר או שהוא לבוש חלוק שאלו מכל מקום חלוק זה שמכבסו עם האזור הוא מוכיח שאין לבעל החלוק זה שום חלוק אחר אלא זה בלבד וזה שכתב רבינו וה"ר פרץ הוסיף לאסור בכל חלוקים שלנו דאפילו מכבסו בעצמו ומתעטף במקטרינו נמי אסור כיון שאין לנו אזור קבוע בחלוק שיהא מוכיח עליו אבל להר"ף והרמב"ם והרא"ש מותר לכבסו אפילו אין אזורו מוכיח עליו דתופסין פירוש רש"י בפרק אלו מגלחין וסבירא להו כיון דמסתמא מכבסו בעצמו והתירו לו משום דאזורו שחתר על מקטרינו מוכיח עליו לא חילקו בין מכבסו בעצמו למכבסו על ידי אחר ובין לבוש חלוק שאלו בשעת כביסה לאינו לבוש דסתם התירו לו דלא נתנו דבריהם לשיעורין ולפיכך לא הוצרכו הפוסקים להביא להך דאזורו מוכיח עליו כלל עכ"ל:

וכל זה נראה דוחק אבל מה שנראה אמת דהסמ"ק ג"כ מפרש כפירוש רש"י בפרק כל הבשר ולכך כתב דאם אין אזורו מוכיח עליו אסור דהיינו כשאין מכבסו החלוק עם האזור הקבוע בחלוק ומה שכתב וה"ר פרץ הוסיף וכו' היינו לפי דהסמ"ק (שם) כתב דכלי פשתן אפילו טובא מותר לכבסו ואם אינו כלי פשתן מותר בשאין לו אלא חלוק אחד כשאזורו מוכיח עליו והוסיף ה"ר פרץ לאסור בכל חלוקים שלנו אף על פי שהם של פשתן כיון שאין לנו אזור קבוע בחלוק שיהא מוכיח עליו ועל זה כתב וכל שכן מי שאין לו אלא מפה אחת או סדין אחד שאין לו לכבסו דליכא הכא הוכחה כלל וסתם סדין בכל התלמוד הוא בשל פשתן וקאמר דהא פשיטא דאסור אלא אפילו חלוק אחד דאיכא קצת הוכחה כשתגור על מקטרינו והוא גם כן של פשתן דאיכא תרתי לטיבותא נמי אסור כיון שאין אזורו מוכיח עליו לגמרי דהיינו שיהא קבוע האזור בחלוק ומכבסו עמו שאין לנו אזור מוכיח עליו בכי האי גוונא:

אכל דעת הר"ף והרא"ש והרמב"ם והסמ"ג שלא הביאו הך דאזור מוכיח עליו נראה שדחו אותו מהלכה וכמו שכתב מהרא"י בכתביו (תרומת הדשן ח"ב) סימן רל"ט דכל היכא דחזינן דמביא האלפסי שאר מילי מהך דינא דאיתמר בלא פלוגתא והשמיט אינך מילי שמעינן מינה דסבר דלאו הילכתא היא ודכוותיה הכא דהשמיט הך דאזורו מוכיח עליו סובר דלאו הלכתא היא וטעמו דבריש פרקין גרסינן בעי רבי זירא אבדה לו אבדה ערב הרגל וכו' רב אשי מתני הכי בעי רבי זירא אומן שאבדה לו אבדה וכו' תיקו ומשמע להאלפסי דבלישנא קמא נמי קאי בתיקו ואף על גב דאביי הקשה אלישנא קמא יאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי בייתוס מותרין והכא נמי יאמרו כולי עלמא אסורין לגלח וזה מותר דלא מיגליא אונסיה לכולי עלמא ולא דמי לחלוק אחד דמיגליא אונסיה דאזורו מוכיח עליו מכל מקום כיון דלרבי זירא לא איפשיטא ליה דחינן לסברא דאביי מקמי ספיקא דרבי זירא ורבי זירא לית ליה הך סברא דאזורו מוכיח עליו אלא סובר דאינה הוכחה כלל ואפילו הכי שרי לכבסו כיון דאנוס הוא דאין לו אלא חלוק אחד אף על גב דלא מיגליא אונסיה וכן באבדה לו אבדה ערב הרגל אף על גב דמביעיא ליה לרבי זירא ולא איפשיטא נקטינן להקל באיסור חולו של מועד דהוי מדרבנן וכיון דאנוס מותר לגלח אף על גב דלא מיגליא לכולי עלמא אונסיה וכדין מי שאין לו אלא חלוק אחד:

ובזה התיישב דלא הביאו האלפסי והרא"ש והרמב"ם הך דינא דאבדה לו אבדה ערב הרגל וכתב ב"י בריש סימן תקל"א דנראה דסבירא להו דאזלינן בה לחומרא אבל לפי עניות דעתי איפכא מסתברא דכיון דכתבו הך דרבי יוחנן דאין לו אלא חלוק אחד דמותר לכבסו אף על גב דלא מוכחא מילתא דלית לן הך סברא דאזורו מוכיח עליו אם כן שמעינן להדיא דאבדה לו אבדה ערב הרגל אף על גב דלא מוכחא מילתא כלל נמי אזלינן בה לקולא ומותר לגלח דהא בגמרא מדמינן להו להדדי אלא דאביי דחי ואמר דיש להקל טפי בחלוק אחד משום דאזורו מוכיח עליו וכיון דאידיחא ליה הך סברא ונקטינן דאזורו לאו הוכחה היא ואפילו הכי שרי הוא הדין באבדה לו אבדה דמותר לגלח

וכמו שכתבו הגהות אשיר"י (פ"ג סי' א) משם האור זרוע דנקטינן בהא לקולא כך היא דעת הר"ף והרא"ש והרמב"ם דאזלינן בהו לקולא: מיהו לענין הלכה למעשה נקטינן כה"ר פרץ דאפילו בכלי פשתן ואפילו אין לו אלא חלוק אחד כיון שאין לנו אזור קבוע בחלוק שמוכיח עליו אסור וכך פסק באגודה (סי' כו) וכך יראה ממה שכתב מהרא"י בתרומת הדשן גבי בגדי קטנים: הקשה ב"י דהמרדכי כתב בשם התוספתא אף על פי שהתירו לכבסם לא יוליך לכובס אלא מכבס בצנעא בתוך ביתו ואחר כך כתב כל אלו שמכבסין במועד לא בעינן צנעא מפני כבוד המועד שאין מתכבסין יפה בבית כמו על הנהר וזהו סותר למה שכתב תחלה דצריך לכבס בצנעא ותירץ דמאי שכתב דבעי צנעא היינו למי שהוא מותר לכבס בימי אבלו אבל במועד לא בעי צנעא עכ"ל אבל בהגהות שולחן ערוך (סע' א) מבואר דאף במועד לא שרי בפרהסיא אלא כשרוחץ על גבי הנהר משום דמתכבס יותר יפה על גבי הנהר ואיכא כבוד המועד אבל אם אינו כובסו על גבי הנהר אינו כובסו אלא בצנעא ולא בפרהסיא וכדאיתא בתוספתא: ד מי שיש לו כלים וכו'. ברייתא בסוף פרק מי שהפך משמע אבל להוליך כלים אסור אפילו לצורך המועד ולא דמי לליד בניסן דשרי להוליך כדלעיל בסימן תס"ח (עמ' קיח) דמועד חמיר טפי:

ביאור הגר"א אורח חיים סימן תקלא

6

סעיף ב

אפי' אם כו'. ר"ל אע"ג דלא שייך טעמא כדי שלא כו' מ"מ אסור כמ"ש שם אמר אביי יאמרו כו'. ואמר שם ושאר כל אדם אסורין מ' דכולם אסורין לבר מהנך דחשיב במתני' וע"ש י"ח א' מתיב ר"י כו' הני אין כו'. ואמר'י שם קטן הנולד במעוד כו' שאין לך כו'. אלמא משום לתא דבית האסורין דוקא שהוא בכלל השניין במשנתינו הלא"ה לא וז"ש וה"ה למי שהיה כו'.

סעיף ג

אפי' אם כו'. שם בעיא ונפשטה וסתם ולא כ' אומן שאבדה וכן השמיטה הר"ף ורמב"ם ורא"ש דס"ל לחומרא ועב"י:

סעיף ד

ולא היה לו כו'. שם י"ז ב' ועט"ז:

ואפי' היה כו'. ירושלמי והביאו הרא"ש שם:

שהתירו לו ברגל. רמב"ם ודלא כהרא"ש בשם ירושלמי וטעמו דגמ' דידן פליגא דאמרינן שם י"ד ב' דאזיל ופייסיה כו' ועוד דא"א לאוקמיה למתני' כאוקימתא דירושל' דאנן ק"ל כי מפייס לבעל דיניה שרינן ליה לאלתר כמ"ש הר"ף ורמב"ם וע"ש בר"ף על הא דאביי שם ט"ז א' אמר אביי היכי לעביד כו' ועיין במרדכי ריש פ"ג

ונשאל על נדרו ברגל. רמב"ם דלא כהירושלמי ונלמד מהנ"ל:

ולא היה כו'. גמ' כ"ל:

והוא שלא כו'. גמ' שם א"ר לשוט כו' וכו"כ הרא"ש בשם הראב"ד שכן מ' בירר' וצ"ע דבירושלמי משמע להיפך וז"ל הירושל' שם תניא בשם ר"י הבא ממ"ה אסור לו לגלח ר"י כדעתיה דר"א אסור לפרוש לים הגדול מעתה כהן שיצא ח"ל. הואיל ויצא שלא ברצון חכמים אסור לו לגלח חד כהן אתא לגבי ר"ח א"ל כו' שמעון בר בא כו' משמע דר' מיירי שלא בח"ל והטעם כמ"ש דאסור לפרוש לים הגדול משום סכנה וגם משמע בירוש' דאין איסור לצאת לח"ל אלא בכהן דוקא (כן שמעון בר בא כהן הוה כמ"ש בעובדא דבנתיה דמר שמואל פוק איטפיל כו' אבל בגמ' שלנו סוף כתובות לא מ' כן.

סעיף ו

ואפילו בפרהסיא כו'. דלא אסרו בתוספתא אלא במקום לאחרים אסור ועמ"א וע' רש"י ספ"ב ד"ה בתבלין.

סעיף ז

ודרכו לגלח. עיין ר"ף ורא"ש ספ"ט דשבת ונהגו כן ע"פ מ"ש בפ' בהעלותך והעבירו שער וערש"י שם ד"ה והעבירו כו' וא"כ ה"ל בכלל מ"ש במתני' הנזיר והמצורע כו' ואמר'י בגמרא אפי' היה להם פנאי כו' וה"נ שלא ישהו שהרי אין מצרפין אותו לכ"ד שבקדושה עד שיגלח שם ועב"ד סי' רס"ח ס"ב בהג"ה ו"א כו'.

סעיף ח

כל אדם מותר. לשון הרמב"ם וכו"כ הר"ף וכו' המ"מ שאף שאמרו דוקא שפה המעכבת או איסטניס ס"ל להרמב"ם דעל אבל קאי ולא על חה"מ ודבריו צ"ע שהרי באבל כת' הרמב"ם בפ"ו שאסור לגמרי וע"כ צ"ל דס"ל דקאי על חה"מ וכו"כ הטור כאן ע"ש וכו"פ נ"י וש"פ וכדעת הראב"ד מהתוספתא וכו"מ בירושלמי שאמר שפה כנטילת צפרנים לכ"ד כו' וע' בתה"א ובב"י י"ד סי' ש"צ ובב"מ וב"י כת' שהרמב"ם גורס כגירסתינו בגמ' ופ' דלא כר' אמי כמ"ש הרא"ש ודבריו צ"ע דהא לגירסתינו ר' אמי מפרש דבריו ועוד דרנב"י דהוא בתראה ס"ל כותיה דדוקא קודם אביי ורבא אין הלכה כו' בשלמא לגי' בה"ג וראב"ד רנב"י ככ"ע אמר ועב"ד סי' ש"ץ שפ' כר' אמי ודברי הר"ף י"ל כפי' המ"מ דמ"ש בשפה והנחה המעכבת לענין אבל אמרו אבל בח"ה מותר בכל ענין וכמ"ש לענין נטילת צפרנים וה"מ בימי כו' ובירושלמי שפם ונטילת צפרנים אית תניא תני ברגל מותר ובאבל אסור כו' רב אמר שפם כנטילת צפרנים לכ"ד ובזה דברי ש"ע אינן סותרין ג"כ אבל דברי הרמב"ם צ"ע. ואחר העיון נ"ל עיקר דהרמב"ם מפרש כפי' הערוך ערך זווית וז"ל שפה מזוית לזוית הנחה כ"ש מעכבת פי' שפה עשויה מזוית לזוית כלומר אם צריכה כולה תקון שרי אבל מקצתה לא הנחה כ"ש מעכבת פי' אם עשה שפמו והניח

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קיא עמוד א

7

אבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה'. ורבי זירא? ההוא בכלי שרת כתיב. ורב יהודה? כתיב קרא אחרניא: השבועתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה וגו'. ורבי זירא? ההוא שלא יעלו ישראל בחומה. ורב יהודה? השבועתי אחרניא כתיב. ורבי זירא? ההוא מיבעי ליה לכדרבי יוסי ברבי חנינא דאמר: ג' שבועות הללו למה? אחת, שלא יעלו ישראל בחומה; ואחת, שהשבוע הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא ימרדו באומות העולם; ואחת, שהשבוע הקדוש ברוך הוא את העובדי כוכבים שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי. ורב יהודה? נאם תעירו ואם תעוררו כתיב. ורבי זירא? מיבעי ליה לכדרבי לוי, דאמר: שש שבועות הללו למה? תלתא - הני דאמרן, אינך - שלא יגלו את הקץ, ושלא ירחקו את הקץ, ושלא יגלו הסוד לעובדי כוכבים. ובצבאות או באילות השדה - אמר רבי אלעזר, אמר להם הקב"ה לישראל: אם אתם מקיימין את השבועה מוטב, ואם לאו - אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה. אמר רבי אלעזר: כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון, שנאמר: יגלו יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון. א"ל רבא לרב אשי: אנן בסובלי חלאים מתנינן לה. אמר רב ענן: כל הקבור בארץ ישראל - כאילו קבור תחת המזבח, כתיב הכא: ומזבח אדמה תעשה לי, וכתיב התם: וכפך אדמתו עמו. עולא הוה רגיל דהוה סליק לארץ ישראל, נח נפשיה בחוץ לארץ, אתו אמרו ליה לרבי אלעזר, אמר: אתה עולא תעל אדמה טמאה תמות! אמרו לו: ארונו בא, אמר להם: אינו דומה קולטתו מחיים לקולטתו לאחר מיתה. ההוא גברא דנפלה ליה יבמה בי חוזהא, אתא לקמיה דר' חנינא, א"ל: מהו למיחת וליבמה? א"ל: אחיו נשא כותית ומת, ברוך המקום שהרגו, והוא ירד אחריו? אמר רב יהודה אמר שמואל: כשם שאסור לצאת מארץ ישראל לבבל, כך אסור לצאת מבבל לשאר ארצות. רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: אפילו מפומבדיתא לבי כובי. ההוא דנפק מפומבדיתא לבי כובי, שמתיה רב יוסף. ההוא דנפק מפומבדיתא לאסתוניא, שכיב, אמר אביי: אי בעי האי צורבא מרבנן הוה חיי. רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: כשרין שבבבל - א"י קולטתן, כשרין שבשאר ארצות - בבל קולטתן. למאי? אילימא ליוחסין, והאמר מר: כל הארצות עיסה לארץ ישראל, וארץ ישראל עיסה לבבל! אלא לענין קבורה. אמר רב יהודה: כל הדר בבבל - כאילו דר בארץ ישראל, שנאמר: טהני ציון המלטי יושבת בת בבל. אמר אביי, נקטינן: בבל לא חזיא חבלי דמשיח, תרגמה: אהוצל דבנימין, וקרו ליה קרנא דשיזבתא. א"ר אלעזר: מתים שבחוץ לארץ אינם חיים, שנאמר: ונתתי צבי בארץ חיים, ארץ שבציוני בה - מתיה חיים, שאין צביוני בה - אין מתיה חיים. מתיב ר' אבא בר ממל: איחיו מתיב נבלתי יקומון, מאי לאו יחיו מתיב - מתים שבא"י, נבלתי יקומון - מתים שבחוץ לארץ, ומאי ונתתי צבי בארץ חיים? אנוכד צור הוא דכתיב, דאמר רחמנא: מייתניא עלייהו מלכא דקליל כי טביא! א"ל רבי, מקרא אחר אני דורש: יגנותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה. ואלא הכתיב נבלתי יקומון! ההוא בנפלים הוא דכתיב. ורבי אבא בר ממל, האי נתן נשמה לעם עליה מאי עביד ליה? מיבעי ליה לכדרבי אבהו, דאמר ר' אבהו: אפילו שפחה כנענית שבא"י - מובטח לה שהיא בת העולם הבא, כתיב הכא: לעם עליה, וכתיב התם: ישבו לכם פה עם החמור - עם הדומה לחמור. ורוח להולכים בה - א"ר ירמיה בר אבא א"ר יוחנן: כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל - מובטח לו שהוא בן העולם הבא. ולר' אלעזר, צדיקים שבחוץ לארץ אינם חיים? אמר רבי אילעא: ע"י גלגול. מתקיף לה ר' אבא סלא רבא: גלגול לצדיקים צער הוא! אמר אביי: מחילות נעשות להם בקרקע. יחנשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם - אמר קרנא דברים בגו, יודע היה יעקב אבינו שצדיק גמור היה, ואם מתים שבחוץ לארץ חיים, למה הטריח את בניו? שמא לא יזכה למחילות. כיצא בדבר אתה אומר: טהנישבע יוסף את בני ישראל וגו', א"ר חנינא: דברים בגו, יודע היה יוסף בעצמו שצדיק גמור היה, ואם מתים שבחוץ לארץ חיים, למה הטריח את אחיו ארבע מאות פרסה? שמא לא יזכה למחילות. שלחו ליה אחוהי לרבה: יודע היה יעקב שצדיק גמור היה וכו', אילפא מוסיף בה דברים: מעשה באחד שהיה מצטער על אשה אחת וביקש לירד, כיון ששמע כזאת גלגל בעצמו עד יום מותו, אף על פי שחכם גדול אתה, אינו דומה לומר מעצמו ללומד מרבו; וא"ת, אין לך רב! יש לך רב, ומנ? רבי יוחנן; ואם אין אתה עולה, הוזהר בשלשה דברים: אל תרבה בישיבה - שישיבה קשה לתחתוניות, ואל תרבה בעמידה - שעמידה קשה ללב, ואל תרבה בהליכה - שהליכה קשה לעינים, אלא שלישי בישיבה, שלישי בעמידה, שלישי בהילוך, כל ישיבה שאין עמה סמיכה - עמידה נוחה הימנה. עמידה ס"ד? והאמרת: עמידה קשה ללב! אלא, ישיבה

